

HE 30/2015 vp ja VNS 1/2015 vp

Poliisihallituksen lausunto hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2016 sekä Valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2016–2019**Vuoden 2016 rahoitus ja henkilötyövuositavoitteet**

Hallituksen esityksessä vuoden 2016 talousarvioksi poliisitoimen toimintamenoihin on esitetty 717 972 000 euroa, josta 2 miljoonaa tullaan täydentävässä esityksessä siirtämään sisäministeriön toimesta Rajavartiolaitokselle. Poliisin toimintamenomomentin 26.10.01 rahoitus vuodelle 2016 on yhteensä 715 972 000 euroa.

Arviomäärärahamomentille 26.10.20 (maastapoistamis- ja noutokuljetuksista aiheutuvat menot, arviomääräraha) on esitetty vuodelle 2016 yhteensä 6 000 000 euroa eli rahoitukseen on tullut 2 200 000 euron tasokorotus.

Kejo -hankkeen yhteisiin toimintamenoihin momentille 26.10.21 on varattu tuottavuusmäärärahaa 7 000 000 euroa.

Vuoden 2016 budjettiesitystasolla arvioidaan saavutettavan n. 7100 poliisin määrä (pl. opiskelijat). Luku pitää sisällään turvapaikkatutkintaan saadulla rahoituksella palkattavat 75 poliisimiestä. Kuluvan vuoden arvio on n. 7300 poliisimiestä. Muun henkilöstön määrän arvioidaan vähenevän vuoden 2015 tasosta 2405 vuoden 2016 arvioituun tasoon 2305.

Siirtyvän erän arvioidaan olevan n. 20 miljoonaa. Tässä vaiheessa siirtyvän erän arvio on hyvin alustava, koska turvapaikkatutkinnan räjähdysmäisen kasvun aiheuttamia lisäkustannuksia ei vielä kokonaisuutena varmuudella tiedetä.

Rahoitus ja henkilötyövuositavoitteet 2017–2019

Budjettiriihen yhteydessä käsiteltyjen kehysten määrärahavähennykset tarkoittavat poliisin osalta 55,7 miljoonan euron vähennystä vuoden 2015 tasosta vuoden 2019 tasoon. Tästä noin 19 miljoonaa selittyy Suojelupoliisin hallinnollisella siirrolla, mutta poliisitoimen vähennykseksi jää kuitenkin reilut 35 miljoonaa. Tämä tarkoittaa poliisimiesten vähennystarpeena 880 htv:tä mikä vastaa poliisimiesten määrään 12 % leikkausta. Kun leikkausta tarkastellaan poliisitoiminnan ja turvallisuuden toimintaympäristön muutoksiin, nostaa se esiin merkittävän huolen aiheen ja kasvavan ristiriidan poliisin toimintaan kohdistuvien odotusten kanssa.

Poliisissa on keväällä 2015 valmistunut selvitys hallinto- ja tukitehtävien keskittämisestä. Selvityksessä kävi ilmi, ettei rakenteellisilla uudistuksilla ole enää saavutettavissa mittavia säästöjä.

Poliisi käynnistää syksyllä 2015 sopeuttamissuunnitelman laadinnan. Tarkoituksena on arvioida kattavasti talouden supistumisen toiminnalliset vaikutukset, tehdä priorisointi tehtävien suhteen sekä arvioida mahdolliset lainsäädännön muutosten aloitetarpeet.

Poliisi on suunnittelukauteen lähdettyä lähes täystyöllisyystilanteessa. Poliisien poistuma ylittää ennusteen mukaan suunnittelukauden alussa merkittävästi alalle valmistuvien poliisimiesten määrän, mikä saattaa näkyä jopa poliisipulana.

Toimintaympäristön tilanne

Poliisin toimintaympäristö on muuttumassa merkittävästi suunnittelukauden alussa. Maan sisäisen turvallisuuden toimintaympäristö on muuttunut edellisestä suunnittelujaksosta kansainvälistymisen ja globalisaation myötä moniulotteiseksi, hajanaiseksi ja kansallisesti sekä kansainvälisesti rajattomaksi. Muutos näkyy erityisesti tilanteina, joissa poliisin on lyhyellä varoitusaikalla joustavasti mukauduttava uuteen tilanteeseen ja sen hallintaan. oman lisähaasteensa tuo se tosiasia, että nämä muutokset, kuten turvapaikanhakijoiden määrän raju kasvu, eivät ole lyhytkestoisia eivätkä nopeasti ohimeneviä. Perinteisen poliisityön ohessa poliisi joutuu suuntaamaan huomionsa myös uusien turvallisuusuhkien kuten kyber-rikollisuuden sekä yhteiskunnan kehityksestä johtuvien ilmiöiden, kuten radikalisoitumisen, ääriliikkeiden ja terrorismin torjuntaan.

Keskeiset toimenpiteet 2016

Ennakoitavissa olevista sopeutustoimenpiteistä huolimatta toiminnan taso kiireellisissä hälytystehtävissä, rikostorjunnan painopistealueilla sekä liikenneturvallisuustyössä pyritään mahdollisuuksien mukaan hillitsemään tulostason laskua. Toimintaympäristön näin radikaalissa tilanteessa ja samalla voimavarojen vähentyessä tähän liittyy kuitenkin suuria epävarmuustekijöitä. Poliisi panostaa tietojohdotoiseen, aiempaa osumatarkempaan toimintaan ja näiden myötä strategisen analyysiosaamisen ja siihen liittyvien työvälineiden kehittämiseen. Poliisi pyrkii parantamaan operatiivista toimintakykyään vastata välittömästi vakaviin rikostilanteisiin. Operatiivisen kenttätoiminnan johtamista terävöitetään. Sakotusmenettelyn tehokkuus ja lainmukaisuus lainsäädännön muuttuessa varmistetaan tietojärjestelmien kehityksellä sekä koulutuksella. Liikennevalvonnassa varmistetaan valvontavälineiden ja -ohjelmien monipuolinen käyttö ja toiminnan laatu työpaikkakoulutuksen ja tarvittavien erityiskoulutustilaisuuksien avulla. Liikenneturvallistyötä jatketaan Road Policing -toimintamallin mukaisesti ja liikennepoliisi tukee muuta poliisitoimintaa tarkoituksenmukaisesti. Liikennevalvonnan analyysitoimintaa kehitetään ja sen avulla valvontaa kohdennetaan ja ajoitetaan vaikuttavasti. Ajoterveyden valvonnan prosessia kehitetään ja valvontaan liittyvää osaamista ja tietämystä parannetaan.

Turvapaikkaprosessia ja sisämaan ulkomaalaisvalvontaa ja -tutkintaa kehitetään edelleen ja tilannekuvan ylläpidolla varmistetaan se, että laittoman

maahantulon tilanne pysyy Suomessa hallinnassa varmistaen myös tehokas maastapoistamistoiminta. Turvapaikan hakijoiden määrän jatkuminen nykytasoisena, noin 400 hakijaa päivässä, saattaa tuoda poliisiin kuitenkin nopeasti tilanteeseen, jossa sen voimavarat saattavat osoittautua riittämättömiksi tilanteen hallitsemiseksi toiminnan pitkäkestoisuuden ja resurssien loppumisen vuoksi. Oman haasteensa tuo myös se, ettei lisäresurssia ole helposti saatavissa, vaikka rahoitus sille kyettäisiinkin takaamaan.

Ennalta estävän toiminnan rakenteet ja prosessit varmistetaan kuitenkin myös edellä mainitusta tilanteesta huolimatta. Myönteisen turvallisuusajattelun sekä kansalaisten turvallisen elinympäristön edistämisen osalta poliisi tekee monialaista viranomais- ja sidosryhmäyhteistyötä sekä strategisia kumppanuuksia paikallisten ja alueellisten turvallisuusongelmien vähentämiseksi tai poistamiseksi sekä mm. syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja harvaan asuttujen alueiden turvallisuuden ja palveluiden ylläpitämiseksi. Työ pohjautuu maan eri osien analysoituun turvallisuustilanteeseen. Poliisiyksiköissä kehitetään poliisin ennalta estävää toimintaa johdetuilla rakenteilla mukaan lukien nettipoliisitoiminta ja laaditaan tarvittavat sidosryhmätyön linjaukset hallinnon eri tasoille. Kaikkien hallinnon tasojen strategista analyysiosaamista kehitetään kouluttamalla lisää osaajia ja parannetaan siihen liittyviä työvälineitä kehittämällä tietojärjestelmiä, tehokkaampaa tiedonhakua ja tiedon eteenpäin jakamista. Käytetään monipuolisista lähteistä saatavia alueellisia reaaliaikaisia tietoja hyväksi useita osaajia hyödyntämällä ja luomalla vaikuttavat tiedonjakoprosessit kaikkiin yksiköihin. Tutkimustoiminta kytketään palvelemaan poliisin strategista päätöksentekoa.

Järjestäytyneen ja vakavan rikollisuuden torjunnassa erityistä huomiota kiinnitetään lähialueyhteistyön toimivuuteen, lainsäädännön kehittämiseen, paikallispoliisin ja Keskusrikospoliisin roolien selkeyteen, hallinnollisiin torjuntatoimiin, rikoshyödyn poisottamiseen ja koulutukseen. Vakavan rikollisuuden torjunta perustetaan reaaliaikaiseen tilannekuvaan, jonka pohjalta toteutetaan kohdetorjuntaa ja suunniteltuja toimenpiteitä PTR-yhteistoiminnassa.

Kansainvälisessä yhteistyössä poliisi huolehtii kyvystä toimia tehokkaasti EU- ja Schengen valtioiden ja sen toimielinten ja rakenteiden kuten Europolin, Pohjoismaiden sekä Suomen kannalta keskeisten kolmansien maiden lainvalvontaviranomaisten, Interpolin ja Itämeren maiden kanssa. Poliisiammattikorkeakoulun ja Keskusrikospoliisin tuottamalla koulutuksella parannetaan poliisiyksiköiden kansainvälisen poliisiyhteistyön osaamista ja valmiuksia painopisteen ollessa kansainvälisten tietojärjestelmien tehokkaassa käyttämisessä. Poliisi toimeenpanee kansainvälisen toiminnan strategian linjaukset. Kansainvälisellä yhteistyön avulla tehostetaan poliisitoiminnan keskeisten tavoitteiden saavuttamista ja torjutaan tehokkaasti Suomeen ulottuvaa ja Suomesta käsin toimivaa rikollisuutta.

Tietoverkkorikostorjunnan osaamista lisäämällä tehostetaan taktisen ja tietoteknisen tutkinnan koulutusta. Kehitetään poliisin tiedonhankintakeinoja tietoverkkoympäristössä.

Havaintotietoja ja uutta teknologiaa hyödynnetään tehokkaasti rikostorjunnassa ja VITJA-hankkeessa toteutettuja uusia toimintaprosesseja tukevia tietojärjestelmäpalveluita otetaan käyttöön.

Poliisi panostaa kaudella 2016 poliisin tarjoamien uudistettujen palveluiden tuottamiseen. Osana sitä parannetaan poliisin palveluiden alueellista kattavuutta sekä fyysistä läsnäoloa että moderneja sähköisiä mahdollisuuksia käyttäen. Kaudella poliisi pyrkii edistämään myös poliisin tavoitettavuutta eri muodoissa, mm. teknologian tarjoamia mahdollisuuksia hyödyntäen. Keskeisimpänä tavoitteena on sähköisen asioinnin käyttöasteen nostaminen erityisesti passiasioissa sekä uusien sähköisten palveluiden käyttöönotto. Viestinnän keinoin poliisi vaikuttaa erityisesti passiasioissa kevenneen hakumenettelyn osuuden kasvuun koko passivolyymista. Sähköiset palvelut otetaan käyttöön yksityisen turvallisuusalan sekä rahankeräys- ja arpajaisalan asioissa. Ampuma-aseasioissa varmistetaan lupamenettelyn kehittämistyö sähköisen asioinnin käyttöönoton mahdollistamiseksi ja lupa-prosessin sujuvoittamiseksi. Operatiivista tietojärjestelmää kehitetään tästä näkökulmasta käyttäjälähtöisesti ja toiminnallisista tarpeista lähtien. Poliisi-hallitus on aloittanut kehitystyön kustannus- ja kustannusvastaavuuslaskennan tehostamiseksi, jotta maksullisen toiminnan tuotot ja kustannukset entistä paremmin vastaisivat toisiaan ja maksullisen toiminnan resurssointi huomioisi kysyntähuiput. Lupavalvonnan menettelyiden kehittämistyö aloitetaan tuottamalla esiselvitys lupavalvonnan prosessien tehostamiseksi ja digitalisoimiseksi.

Poliisin henkilöstö työssä jaksamista ja työhyvinvointia tuetaan luomalla poliisille työikäohjelma, jonka ensimmäisenä painopisteenä on valmistautua eläkeuudistuksen vaikutuksiin. Työikäohjelman tavoitteena on henkilöstöjohtamista, urasuunnittelua, työterveyttä ja toimintakykyä sekä palvelusuhde-ehtoja kehittämällä lisätä tuottavuutta. Hankkeen tavoitteena on vähentää sairauspoissaoloista ja työkyvyttömyyseläkkeistä aiheutuvia kustannuksia sekä kannustaa hallituksen tavoitteiden mukaisesti henkilöstöä jatkamaan työelämässä pidempään. Tavoitteena on myös vahvistaa kaudella 2016 poliisin tasa-arvoisuuden ja yhdenvertaisuuden kehittämistavoitteet ja aloittaa niiden täytäntöönpano. Henkilöstöä koskevana toimenpiteenä on myös arvioida poliisin palkkausjärjestelmän uudistamistarpeita tulevia VES-neuvotteluja varten.

Kaikessa poliisitoiminnassa ylläpidetään ja lisätään poliisin näkyvyyttä viestinnän keinoin sekä tarjotaan mahdollisuus vuorovaikutukseen ja pyritään siten ehkäisemään rikoksia, häiriöitä ja onnettomuuksia. Toimenpiteiden keskiössä on poliisin laillisuusvalvonnan tehostaminen kohdistuen sitä erityisesti salaisten pakkokeinojen yhdenmukaisten käytäntöjen valvontaan. Sisäisen tarkastuksen keinoin poliisi pyrkii edistämään poliisin sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa. Poliisi varmistaa osaltaan valtion talous- ja henkilöstöhallinnon uusien tietojärjestelmien käytön sujuvuuden ja prosessiensa toimivuuden. Ajolupa-asioiden toimivallansiirron toteutumisen toiminnallisia sekä resurssi- ja taloudellisia vaikutuksia seurataan ja osallistutaan aktiivisesti ulkomaalaislupa-asioiden toimivallansiirron valmisteluun huomioiden muutosten taloudelliset ja toiminnalliset vaikutukset sekä hyvä henkilöstöpolitiikka.

Ulkopuolisen rahoituksen käyttöä tehostetaan hyödyntämällä keskeisten sisäisen turvallisuuden-, tutkimuksen- ja kehityksen rahastoja perinteisten EU-rahoituslähteiden lisäksi rahastokaudella 2014–2020. Projektihallintaan luodaan yhdenmukaisia menettelytapoja ja hyödynnetään ulkopuoliset ra-

hoitusmahdollisuudet toiminnallisten painopisteiden mukaisesti. Kaikessa kehittämistyössä etsitään innovatiivisia toimintatapoja, joilla aikaansaadaan toiminnan tehokkuutta.

Poliisin ydintoimintaa tukevien tietoteknisten palveluiden ja järjestelmien jatkuvuuden turvaamiseksi suunnitellaan ja toteutetaan HALTIKissa ja poliisihallinnossa olevien poliisin toimialasidonnaisten ICT-tehtävien (TOSI-tehtävien) ja poliisin valtakunnallisten tietojärjestelmien sisällön ylläpitoon liittyvien tehtävien, sekä niiden tuottamiseen vaadittujen henkilöstö- ja muiden resurssien siirto ja organisointi Poliisihallituksen yhteyteen.